

Mededelingen Heemkundige Kring
Groot-Haaltert - 3-maandelijks ledenblad

25ste jaargang 2005- nr 1

Redactie:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Erevoorzitter
Veearts Robert Lievens
Voorzitter - Secretariaat
Willy De Loose
053/83.08.81

Bestuursleden:

Denderhoutem:

Edgard Huylebroeck
Hans Sonck

Haaltert:

Jan Paul De Graeve
Marc De Moyer
John Scheerlinck

Heldergem:

Roger De Troyer
William Minnaert

Kerksken:

Joris De Kegel

Terjoden

Bernadette De Luyck

Documentatiecentrum:

Warandegebouw Sint-Goriksplein 17,
9450 Haaltert.

Open :eerste zondag en tweede donderdag van
de maand van 10 tot 12 uur.

Ruiladres:

Diepeweg 15, 9450 Haaltert
Lidmaatschap: € 7,50
Steunend lid: € 12,00
Rek.nr. 439-5083061-63
Heemkundige Kring Groot-Haaltert

Email:

willydeloose@skynet.be

Website:

<http://www.heemkringhaaltert.be>

Elke auteur is verantwoordelijk voor zijn/haar teksten.
Teksten mogen overgenomen worden mits bronvermelding.
HK Haaltert is lid van 'Heemkunde Oost-Vlaanderen'.

Redactioneel

Wij willen een wijziging melden in verband met het volgend nummer van het tijdschrift. De nieuwe uitgave 'Haaltertse gesneuvelden WO I en II' van ons bestuurslid, Roger De Troyer is persklaar. Het is een interessante studie van 120 bladzijden. Zoals beloofd bezorgen wij dit gratis aan de leden. Het vervangt wel nummer 3 van de 25ste jaargang. Alleen diegenen die hun lidmaatschapsbedrag betaald hebben vóór 1 mei 2005, komen in aanmerking. Het boek zal later verkrijgbaar zijn in de boekhandel. Het overgrote deel van onze leden hernieuwden hun lidmaatschap reeds, u ook? Zo niet, doe het vandaag nog!

Op onze oproep voor gezinsfoto's en familieopnamen, genomen vóór 1950, kwamen reeds 75 opnamen binnen. Wij tippen toch op een 100-tal foto's om het werk drukklaar te maken. Wie heeft nog bruikbare foto's? Een seintje volstaat, alvast bedankt.

De bestuursleden van de Heemkundige Kring zijn verheugd te kunnen meedelen dat na de Reinaertprijs 2004, toegekend aan onze voorzitter door Heemkunde Oost-Vlaanderen, nu ook de Gemeentelijke Cultuurraad besliste de Cultuurprijs aan hem toe te kennen.

Sinds 1967 staat hij in de bres voor het promoten en vrijwaren van ons cultureel, bouwkundig en geschiedkundig erfgoed. Hij organiseerde meer dan 450 culturele activiteiten en publiceerde talrijke heemkundige en geschiedkundige werken. Hij stichtte in 1967 de VTB-VAB afdeling, in 1981 de Heemkundige Kring en is eindredacteur van het heemkundig tijdschrift dat aan de 25ste jaargang begint met een oplage van 550 exemplaren. Bij de oprichting van de Gemeentelijke Cultuurraad in 1968 zetelde hij in het dagelijks bestuur, werd voorzitter van 1978 tot 1983 en sedert dat jaar tot vandaag is hij secretaris en voorzitter van de Erkenningcommissie.

Op donderdag 16 december werd de 'Cultuurprijs 2004' uitgereikt op een druk bijgewoonde academische zitting in de raadszaal van het Administratief Centrum. Schepen van Cultuur Wim Allaer benadrukte dat er in Haaltert, in tegenspraak met wat sommigen beweren, heel wat te beleven valt op cultureel vlak. Hij stipte eveneens aan dat het gemeentebestuur een belangrijk budget ter beschikking stelde voor subsidiering. Burgemeester Tas schetste op een bondige wijze het culturele reilen en zeilen van de laureaat. Een fraai kunstwerk (Seizoenarbeiders) van kunstenaar Bart Bogaert uit Denderhoutem werd overhandigd door Jules Verhoeven, voorzitter van de Cultuurraad, waarna de laureaat dankte. Een gezellige receptie besloot deze puik ingerichte feestzitting.

1STE CULTUURPRIJS TOEGEKEND AAN ONZE VOORZITTER.

Burgemeester Valentine Tas belicht de rijk gevulde culturele loopbaan van de laureaat. Verder schepen Allaer, CR voorzitter Jules Verboeyen, ondervoorzitter Dirk Neerincx en schepen Paul Van der Straeten.

Willy De Loose ontvangt het kunstwerk 'de Seizoenarbeiders'.

Ex-schepen Wilfried Kiekens, burgemeester Tas, de laureaat, schepen van Cultuur Wim Allaer en CR voorzitter Jules Verboeyen.

Collega's uit de CR. Uiterst links kunstenaar Bart Bogaert.

Raf, Véerle en Tom brachten stemmige muziek.

Foto's Jean-Paul De Graeve

OE ZEGGEMEN 'T OMMEL IN 'T FLJERGEMS

Bij elkaar gesprokkeld door Roger De Troyer (3)

5 - Durven – niet durven – bang zijn

'k En kein da ni over men ert krijgen: ik kan er niet toe besluiten

'k En türf het ni betrauën: ik was te bang om het te wagen

'k Zau isj auën zjijn auër trekken: ik zal hem berispen

'n Stekt er au latijn ni in: tracht hem niet te overtuigen, 't is te vergeefs

't Most va men ert: ik kon het niet meer opkroppen

As ter op auën komt: als er te handelen valt, reageert hij niet

Augd au gezicht: zwijg!

Dad es it apauërt: hij is speciaal, durft alles aan

Den derde kiejer verlicht 't kèjesken: derde poging, de juiste

Duëd of 't alven af: gelijk wat er van komt, ik doe het toch

En dormee gedauën: zwijgen nu, basta

En overtuur'nd au ni: waag het niet

Ge'n etj giejen ert: je durft niet, hardvochtig

Ge'n kost em giejen bloed steken: lijkbleek, zo bang!

Ge'n moetj ni benaud zjijn: trek het je niet aan, geen angst, 't is niet je schuld

Gezeid gelèk as dat es: de waarheid mag gezegd

Hij dee bakaast in zen broek va schrik: hij was zeer bang

Hij ee me ne kol gepast: hij nam mij in 't ootje

Hij eet ander katten te giejeselen: hij heeft moeilijker zaken op te knappen

Hij en endj ni onder de mert: hij heeft er moeilijkheden mee, zware taak

Hij en gauët mee nit alom: hij spreekt rechtuit

Hij es ter kürt bij: hij is bij de pinken

Hij es va ze loef: hij is in de war

Hij es van den duvel bezeet'n: hij is altijd geneigd om wat uit te spoken

Hij gauët er mee den rauën büstel deur: hij kijkt niet nauw

Hij gebauërt va krommen auës: doet alsof zijn neus bloedt, is niet bij de zaak

Hij iel zennen bek in zen pluimen: hij zweeg

Hij kroop in zen ok: hij krabbelde terug

Hij muist ervan onder: hij sluipt stiekem weg

Hij neep ze tuëp: hij was bang

Hij riskeert klodden: daar komen moeilijkheden van

Hij scheet in zen broek va schrik: heel bang

Hij zau op zen bedde ni steirvan: hij is een waaghals, een durver

Hij zitj mee de poepers: hij heeft schrik

Hij zitj mee den bibber op zjij lijf: hij is doodsbang

Hij zitj mee e klein erteken: heeft een bang voor gevoel

Hij zitj mee en ei: hij is doodsbang

Hij zou nog almenekken drukken: hij is slim en durft alles aan

Ik doe het zonder faut: je mag op mij rekenen

Imand den duvel auëndoën : pesten, bang maken

Imand en mot geven: een mep geven

Imand ne pauëter schiljeren: een poets bakken

It auën 't klo kzejel angen: alles rond bazuinen

Klapt em dad af: breng hem op andere ideeën

Madj au: uit de weg!

Mee den doaver op zjij lijf: de schrik van zijn leven

Mee ne skauën nek: bang om er aan te beginnen

Mokt da ge weg zatzj: maak voort, ga weg

Pet emmen: bang zijn

Ter 'n kèn giejen kauëd af: wees niet bang, er zal niets gebeuren

Uit de bigt klappen: geheimen durven vertellen

Van duvel nog elle benaud: van niets of van iemand bang

We gauën kot augen: de boel op stelten zetten

Wuër stauët da geschreven: hoe durf je zoiets zeggen

Wuër zjijn au gedachten?: wat bezielt je

Z' es ter va gepakt: ze is onder de indruk

Ze luëpen au deur kapot: ze staan voortdurend aan de deur (leurders)

Ze sloeg de deur veur mijnen neus toe: de deur onzacht dichtklappen

Zee streken in eur lijf: ze is niet te vertrouwen

Zied'au dor mans over: durf je het aan?

Zijne kop uitweirken: durven doordrijven, koppig

Zjeesus va Maria: uitroep van verbazing of schrik

Rond de pot drauën: durft het niet goed te zeggen

Augt da potjen mauër gedekt: zwijg daar maar over

Iemand de prang op den neus zetten: iemand voor zijn verantwoordelijkheid zetten

Hij ee weer prijs: 't is hem slecht bekomen

En roept er ni op: als men over iets praat waar men bang voor is

'k Em em bij zenne schabbernak: ik heb hem te pakken

Ze geeft effenaf schandauëlen: ze is te bloot gekleed

Uit mijne schietlap: ga uit de weg

Dedie es schomtevrij: schaamt zich over niets

Z' es duëd va schrik: doodsbang

't Es ne schrikkepuit: hij is van alles bang

Slopt er nog isj op: denk nog eens na

Hij mokt er kürt spel mee: hij maakt het gauw af

Ze mokt er nog au kas af: ze vindt het heel belangrijk

Ik auëg da stauën: ik blijf erbij

Hij trekt zjijne stèjert in: hij is bang, komt op genomen beslissing terug

Ze bleef mauër stèjerten: ze bleef maar aandringen

Stekend au op: maak dat je weggkomt

Hij is zeker va zjij stik: zelfzeker, weten wat je wil

Hij ee weer ne stuët uitg'oljd: hij heeft een stunt gepleegd

Ze mokt van euren tetter: haar tong staat niet stil

't Most va mejjn tong: ik kon niet langer zwijgen

Z'n es ni op eur tong gevallen: ze praat vlot

Trekt et ewa kürt: zet er spoed achter

Hij neep ze tuëp: hij had schrik

Hij trok zjijn uërekes in: hij was bang

Es 't nog veur vandoag: komt er nog wat van?

'n Lotj au ni verpikkeen: bijt van je af

't Ligt er vingerdik op: 't is vanzelf sprekend

Mee imand zjijn voeten spelen: speels plagen

Mee imand een voor rijen: hardhandig aanpakken

Hij eed al ander wauëterkes deurzwommen: reeds moeilijker karwijen opgeknapt

Ge 'n moetj dor nit in weten: niet bang zijn, het is je schuld niet

Z'oo der wee z'n in: ze was beschaamd, angst om het te doen

Pas op of ik pak au weirk af: ga weg of ik liquideer je

Hij steekt stokken in de wielen: tegenwerken, dwarsbomen

't Es more woord: je moet het maar zeggen, ik doe het

Watte watt'n: hoe durf je

Imand zijn zauëleged geven: iemand uitkafferen

Hij en ken mee ze zelven giejen'n weg: hij is zenuwachtig, angstig

Ge kuntj zien hel: wacht en beslist later

'k Zoo moeten zot zijn: dat doe ik niet

Schabaulek: riskant, gevaarlijk

Zjenausje: onrustig, zenuwachtig

BOERENWIJSHEID . . .

Eertijds hadden de boeren geen veearts nodig om hun dieren te behelpen.

De boer testte zelf allerhande 'medicijnen' uit en als het lukte noteerde hij dat in zijn notaboekje. Hierna een paar staaltjes!

Voor diarree bij kalveren en veulens

3 à 6 gerooste lepels haver en 1 gemalen stuk krijt, druppel jenever bijvoegen en mengen. Al roerend het mengsel bij hun melk voegen. Laten uitdrinken.

Om koeien en/of paarden 'vol' te krijgen

Eén pint jenever, drie eierdooiers met wat rood van steen. Opgeven een half uur vóór het dekken, de rest na het dekken.

Voor paarden die wormen hebben

Een handvol palmladeren en wortels laten koken. 'Aan 't paard des avonds den helft geven en anders niet en des anderdaags morgens den anderen helft.'

Uit het archief fam. De Clercq-Dries Terjoden

Bernadette de Luyck

Documentatiecentrum

Giften:

Alfons Redant, Haaltert: foto's fanfare.

Gustaaf Callebaut, Denderhoutem:

bidprentjes

Ingrid De Man, Haaltert: bidprentjes

Christiane Roelandt, Haaltert: bidprentjes

Aanwinsten:

Gezinsreconstructie Mere

Gezinsreconstructie Essene

Beelden in de straat

Aalsterse fundamenten-Daensisme

Wettelijke passeringen Aalst, deel 6

Mile Mere

Inv. Vredegerecht Aalst

Inv. Minuten Notaris De Vuyst, Woubrechtgem

Gezinsreconstructie Pamel

Aangiften nalatenschap Liedekerke, Denderleeuw

Etymologisch woordenboek

Staten van Goed Land van Zottegem

België bevrijd

Afleveringen 'Verleden van Vlaanderen'

Afleveringen 'Waar is de tijd-1000 jaar Aalst'

Kiezerslijsten Denderleeuw

DENDERHOUTEM-BELASTINGEN 1797

Al van bij de aanvang van de bezetting van onze gewesten door onze zuiderburen op het einde van de 18de eeuw, sloegen ze hard toe om de bevolking te dwingen hoge inkomsten in de schatkist te krijgen. Oorlog voeren kostte geld!

Onze toenmalige plaatselijke *'garde-champêtre'* was Philippus Scheerlinck. Hij kreeg de opdracht vijf Denderhoutemse *'repartiteurs'* (inner van belastingen) op het matje te roepen. Deze vijf belasting-ontvangers waren: Adriaen Backaert, gegoede landbouwer uit Lebeke, die vóór de Franse Revolutie nog burgemeester was geweest; Melchior De Pelsemaeker; Philippus 't Kint, landbouwer in de Anderenbroek; Judocus Eeman en Petrus Van der Haegen, koster en landbouwer wonende op het Dorp.

Voor *'Agent-municipal'* Jozef De Winter en zijn adjunct Judocus Eeman was de quote van Denderhoutem, zijnde *'acht guldens tien stuivers'* per bunder onvoldoende. Vermoedelijk waren de franse ontvangers der belastingen van het kanton Ninove tussenbeide gekomen om die quote te verhogen. De plaatselijke ontvanger stelde duidelijk dat de kassa totaal leeg was. Hij stelde dat zelfs *'militaire executie'* het onmogelijke kon bereiken om de geëiste som op te brengen. Al naar gelang een betere of slechtere oogst leek een taxatie van *'dry guldens negen stuivers ten bundere'* amper haalbaar. Hoe dan ook, een herziene schatting en taxatie moet zeker gebeuren. Zeker kan bedoelde som, nog geheel, nog bij voorschotten, gehaald worden. Zij vragen ontvanger Nichels de vroegere schatting, deze van 25 messidor (13 juli 1797), zoals die *'in den boeck'* genoteerd stond te onderzoeken.

Deze vraag werd geformuleerd in de gewone zitting, *'de 16de frimaire, sesde jaer der franse republique'*. We herkennen de handtekeningen van Emmanuel Fransman, Agt., Joannes Keppens, Gaspard Rollier en Jozef De Winter. In de marge werd toegevoegd: *'visé par moi Cre Henry Bekers'*.

Verder ontdekken wij dat de gemeente Denderhoutem zich akkoord verklaarde *'de vier vijftien als ook de twee jaren crois der rente reets verschenen benevens voordere binnenkosten daer mede onze commune beswaert is'* te zullen betalen, en voor de oogst van 1796 een som berekend tegen 3 gulden en 10 stuivers per bunder. Een kopie werd naar de verantwoordelijken gestuurd.

De Denderhoutemse ondertekenaars waren: Agent Jozef De Winter (nam in 1806 het notariaat over van notaris Buyl). Verder tekenden Judocus Eeman, adjoint, nog een zekere Judocus Eeman en P.J. 't Kint.

Ninove viseerde in 't Nederlands: *'Ghesien bij d'administratie municipael van het Canton van Ninove de provisionele omstelling'*.

Edgard Huylebroek

Septembernummer Mededelingen HK = themanummer

' HAALTERTSE GESNEUVELDEN WOI EN WOII '

door Roger De Troyer

Formaat A4 - 120 blz. geïllustreerd.

Wordt gratis bezorgd aan onze leden die het lidmaatschap 2005

hernieuwden vóór 1 mei

...

Betaling nog niet geregeld? Doe het vandaag nog!

(rek.nr. 439-5083061-63 HK Haaltert)

DENDERHOUTEM – PAROCHELEVEN

Sinds het verschijnen van het boek *Denderhoutem, de Sint-Amandusparochie, vroeger en nu* zijn reeds 19 jaar verlopen. Ondertussen doken her en der namen op van religieuzen, dorpsgenoten, die niet in het boek vermeld werden. Beschouw deze tekst als een aanvulling van het hoofdstuk *Denderhoutemse geestelijken*.

Het verheugt ons de rij priesters te kunnen aanvullen, niet met een vergeten naam, wel met een jonge man, elf jaar geleden tot het priesterschap verheven. Het betreft **Peter Kiekens**, geboren te Ninove op 04 november 1967, zoon van Hendrik (ex Kerksken) en Marie José Matthijs. De jonge man groeide op in het ouderlijk huis in de Vondelen, Ranierstraat en liep lagere school in de gemeentelijke jongensschool te Denderhoutem. In 1978 verhuisde het gezin naar Aalst waar hij zijn humaniora deed in het Sint-Maartenscollege. In 1985 begint hij de priesteropleiding aan het Paulusseminarie te Mariakerke. Na één jaar filosofie studeert hij regentaat Nederlands-Geschiedenis-Godsdienst aan de bisschoppelijke normaalschool te Sint-Niklaas. In september 1989 begint hij in het seminarie van Gent aan het laatste luik van zijn opleiding, de vier jaar durende theologie studie. Samen met twaalf anderen wordt hij door Mgr. Luysterman priester gewijd in de Sint-Baafskathedraal te Gent. Zijn plechtige eremis draagt hij op in de Sint-Jozefskerk te Aalst op 11 juli. Op 13 juli benoemt de bisschop hem tot leraar aan het Sint-Aloysiuscollege van Ninove. Vanaf 18 augustus 1993 krijgt hij de Sint-Amandusparochie van zijn 'geboortedorp' Denderhoutem als vaste weekendparochie toegewezen. Hij zal er de pas benoemde pastoor Michel Bekaert bij staan in het bestuur van de geloofsgemeenschap. Op die wijze is hij tweevoudig met Denderhoutem verbonden: het is het dorp waar hij de eerste tien jaar van zijn leven (van ganser harte) heeft gewoond, én het is de parochie waarop hij de eerste zeven jaar van zijn priesterschap actief was.

Op 18 juli 2000 aanvaardt hij de opdracht van pastoor van de Sint-Amandusparochie van Outer-Herlinckhove waar hij op zondag 1 oktober 2000 wordt aangesteld. Hij blijft echter als leraar verbonden aan het college te Ninove. Op zaterdag 23 september neemt hij afscheid van de Sint-Amandusparochie van Denderhoutem. In oktober 2004 vraagt Mgr. Luk Van Looy hem om, naast de bovenvermelde functies, ook secretaris te worden van de pastorale zone Dender-Zuid.

Van een eerder genoemde geestelijke van onze parochie dienen wij enkel de kwalificatie aan te passen. Inderdaad Pater **Jozef Goubert**, werd in het boek verkeerdelijk als Broeder vermeld (blz. 137). Dit is een vergissing: Jozef Goubert werd wel degelijk tot priester gewijd in het toenmalige Brits-Indië. De pater overleed in zijn missie in 1934. Onze excuses voor deze vergetelheid.

Een andere monnik was ons vroeger onbekend: de kartuizer-pater **Pieter-Jozef Backaert**.

Het 'Land van Aalst' brengt in een nummer het verhaal van de verstrooiing der monniken in 1783 (1). In uitvoering van het beruchte edict van keizer Jozef II verlieten alle inwoners van de heel oude kartuize van Sint-Maartensbos te St-Martens-Lierde hun convent. Pieter-Jozef Backaert (pater Alexander) was één van de twaalf uitgedreven monniken. Hij werd geboren te Denderhoutem op de hoeve in Lebeke in het gezin van Livinus Backaert en Barbara Van Gijsegem. Het geboortehuis stond op de hoek Lebeke en de Diepe straten. Hij was het voorlaatste van acht kinderen en werd gedoopt op 08 oktober 1746. Pater Alexander oefende in het klooster de functie uit van procurator. Na zijn uitwijzing vestigde de pater zich bij een Gentse kanunnik en zou de geestelijke staat afgelegd hebben waardoor hij zijn aansprakelijkheid op vergoeding kwijtspeelde.

Josephus Van Schelvergem. De Denderhoutemse 'Staten van Goed' vermelden de inventaris en liquidatie op 20 juli 1790 van het erfgoed van Peter Van Schelvergem en echtgenote Marie Van der Nalden. Het 3de der vijf vermelde kinderen is Josephus, 'Abdij van Affligem'. De Parochie-registers dateren de doopdatum van Josephus op 05 april 1763. Hier geeft men 8 kinderen aan. Verdere informatie is ons onbekend.

Aanvullende informatie over kloosterzusters en begijnen

Marianne Baeyens, dochter van Erasmus en Maria-Florentina Brackman. Marianne was het 8ste van 9 kinderen. Zij werd gedoopt op 13 februari 1749. In de 'Staten van Goed' opgemaakt na vaders overlijden, in februari 1771, werd Marianne vermeld als '*...religieuze in de Penitentiene te Ninove, alsoo civiel doodt...*'.

Zuster **Josephine Engels**, gedoopt op 12 november 1870, dochter van Carolus Ludovicus Boriau. Zij trad binnen in de congregatie der zusters van de H.Vincentus à Paulo te Hekelgem. Haar professie had plaats op 04 april 1898. Heel haar leven stond zij in dienst van de opvoeding der jeugd. Zij stierf op 24 februari 1939.

Zuster **Jossine Ghijssels**. De 'Staten van Goed' vermelden in een verkaveling en liquidatie, pag. 277, *Josinne Ghijssels, in het klooster te Ninove*. Zij werd gedoopt op 13 mei 1748 als dochter van Franciscus en Francisca Wijnant. De registers vermelden nog twee zussen in het gezin.

Zuster **Rosalie Goubert**, dochter van Petrus en Delfina Vonck, geboren te Denderhoutem op 12 april 1892. Een broer was gehuwd met Maria De Schrijver (Terlinden), een andere broer woonde in de Eigenstraat. Zuster Rosalie overleed in Watermaal-Bosvoorde.

Wij kwamen op het spoor van enkele 'vergeten' begijnen.

Juffrouw Joanna Beeckman, begijntje te Aalst. Zij was de dochter van Cornelius en Jossine De Waele. Joanna overleed ten huize van Judocus Beeckman, die kort vóór haar overleden was. Zij groeide vermoedelijk op in de grote hoeve in de huidige Hoekstraat. Het doopsel van Joanna dateert van 30 augustus 1702. Vader Cornelius had zijn eerste vrouw verloren. Volgens de Parochieregisters hertrouwde Cornelius op 25 augustus 1702. Joanna werd hun enig kind. Uit de eerste echt waren negen zussen en broers geboren. Het begijntje overleed op 19 april 1767.

Rosalie Neerinckx, dochter van Jan Baptist en Coleta De Dobbeleer. Dit was de tweede vrouw van Jan Baptist. Uit de eerste echt, met Albertine Goossens, werd één dochter geboren. Er kwamen nog acht kinderen bij. Rosalie, gedoopt op 03 februari 1815, was het zesde. Vader was likeurstoker in het dorp en lange tijd schepen geweest. Rosalie trok naar het Gentse klein begijnhof. Zij overleed in haar geboortedorp op 05 juni 1886.

Angeline Roelants, ‘...religieuse in Velsique...’. In Denderhoutem gedoopt de 23ste september 1752 in het gezin Ignaas en Anna-Maria Baeyens. In “De Staat van Goed”, dd. 06 mei 1782 is Angelina de oudste van acht kinderen.

Rosalie Scheerlinck, dochter van Petrus en Barbara Moens. Haar intrede in het Aalsters begijnhof was op 23 september 1844, haar professie volgde het jaar nadien. Zij stierf in Denderhoutem op 09 oktober 1892

Edgard Huylebroek

- 1- Land van Aalst, nr. 4, 1989, DE VOS C., ‘Het roemloze einde van de Kartuiserpriorij te St-Martens-Lierde’.

SOLDAAT VAN NAPOLEON SCHRIJFT . . .

In Denderhoutem (Vossel) woonde het landbouwersgezin van Petrus Franciscus Backaert en Joanna Catharina Gorteman. Zij huwden op 10 april 1780 en kregen zeven kinderen waaronder Joannes Backaert, geboren te Denderhoutem de 24ste mei 1784 (+datum en plaats niet gekend).

Begin 19de eeuw werd hij ingelijfd in het leger van Napoleon en werd gekazerneerd in de Elzas, omstreeks 1804.

De ouders ontvangen een brief (bewaard in het Rijksarchief te Gent) van hun zoon:

“Monsieur Pierre Backaert (zijn vader, nvdr) gij hebt de complimenten van joannes backaert (de zoon) - en hij is vertrokken uit mets (Metz) den 30 van junius - en wij liggen in garnizoen de stad ‘gendiemie’ (St Die?) - twee ieren van parijs - wij zijn toegekomen den 1 van iulius (juli?) - maer het is daer slegt en dier leven voor wat - want daer desserteren er alle daegen van armoede - zeer beminde vaeder en moeder - ik versoek van 3 franse kronen - want het is daer zoo dier leven - wij moeten het waeter koopen om te drinken en wij hebben twee daegen geweest sonder eten - wij eten maer twee keer daags - daer en konnen wij nie mee leven - seer beminde vaeder en moeder suster en broeder send mij tog 3 kronen - hebt tog medelijden met mij want wij en sijn nog niet gekleed - wij loopen met ons benen bloot van armoede - en ik versoek van u dat gij mij sult schrijven hoe dat het gaet met de jonkheyd die naer huys gekomen sijn - want ik ben alle alleen - sij sijn al naer huys uytgenomen jan van en jan de maeseneer - die sijn nog bij mij - ik oop in korten tijd te sin.”

Onderaan vermeld de militair een adres:

*‘departement riscak (?) op
het canton van nienof (Ninove) tot
denderatem commune van denderatom
monsieur pierre
backbaerd woonen op het
vossel sieto siero (?)
audenarde’*

Georges Souffreau

RAG: Frans departement, Familiefonds nr 7004

KERKSKEN - HAALTERT OMARMT ZIJN BEVRIJDERS:

VERHALEN UIT DE HERINNERING VAN DORPSGENOTEN 1944-45. (I)

De herdenking van het einde van WO II is de laatste maanden een terugkerend thema in de pers en zal zeker de komende maanden nog geregeld opduiken. In het boek "België bevrijd" van Dirk Musschoot werden een twintigtal verhalen verteld over de bevrijding, daarbij ook het verhaal van Robert Welleman over de bevrijding van Kerksken.

Dat verhaal werd overgenomen in het tijdschrift van de Heemkundige Kring Haaltert nr 3 – 2004 wat een polemiëk uitlokte met de Vaderlandslievende Kring-Haaltert aangaande de datum van het bezoek van Veldmaarschalk Montgomery (Monty) in Kerksken.

De Heemkundige Kring dook in de archieven, contacteerde een aantal betrokkenen en ontdekte een nog niet omgespitte, maar boeiende periode uit onze dorpsgeschiedenis.

Zo werd duidelijk dat in Kerksken en Haaltert na de bevrijding een paar duizend Britse soldaten ingekwartierd waren.

November 1944: de British Royal Artillery;

Februari 1945: parachutisten van de British Airborne Division;

Maart 1945: The Royal Scots Fusiliers ("woenstijnratten") en Royal Fusiliers;

Juni 1945: The King Scottish Borderers;

Augustus 1945: The King's Shropshire Light Infantry .

Onze dorpsgenoten waren getuige van een huwelijk met hindernissen, waren supporter bij een voetbalmatch, zagen hoe soldaten Monty de rug toekeerden en ontdekten wat "Players" waren. Over deze en andere gebeurtenissen laten we u graag meelesen, en meekijken : door de lens van fotografen Marcel en Albert De Ryck, die ook dat deel van het dorpsgebeuren voor het nageslacht hebben vastgelegd. Een dorpsgeschiedenis die meer blijkt te zijn dan een simpele voetnoot in de annalen. Immers : de betekenis van aan tafel te zitten met mensen die Normandië en Afrika achter de rug hadden, drong wellicht op het moment zelf niet door, maar bleek jaren later het nieuwe Europa voor gevolg te hebben. En dat wij vandaag geen schuilkelders en geen Gestapo meer hoeven, is allicht aan hen te danken.

De British Royal Artillery

Even terug in de tijd. Op zondag 3 september 1944, rond half negen 's avonds, trekt de 11de Britse Pantserdivisie van het 2de Britse leger als bevrijder door het dorp. De vreugde bij de bevolking is uitbundig. Na jarenlange ontbering voelen de inwoners opnieuw de adem van de vrijheid.

Engelse soldaten van de British Royal Artillery, zo'n 300, werden op zondag 4 november 1944 gestationeerd in

Kerksken en in Haaltert. Hun doel was ondermeer het opsporen van 'vliegende bommen', de alom gevreesde V1 . Zolang men ze hoorde vliegen was er geen gevaar. Pas wanneer het geluid stopte, was het de hoogste tijd om de schuilkelder in te duiken. Tenminste, wanneer men nog de tijd had. Op donderdag 7 maart 1945 sloeg een bom in te Nieuwerkerken, resultaat: 15 gewonden.

Voor het opsporen van deze tuigen werd een radarinstallatie geplaatst in de wijk Terlicht in Kerksken. Het was herfst, regenachtig en koud. De soldaten in het tentenkamp op Terlicht verbleven er in heel moeilijke omstandigheden. Paul D'Hondt, leider van de K.A.J. in Kerksken, maakte de leden warm om de Engelse soldaten thuis uit te nodigen en zo mogelijk tijdelijk onderdak te geven. Jos De Cock, een actief K.A.J.-lid, voelde zich aangesproken door de oproep van meester Paul.

Jos De Cock vertelt:

"Na de bevrijding bivakkeerde er een company van de Britse Artillery (RAC) in Kerksken wijk Terlicht, in de open ruimte tussen Kerksken en Heldergem. Het weer was bar slecht.

Meester Paul D'Hondt, toen leider van de K.A.J., had op een vergadering gevraagd als er thuis een bed vrij was om toch die jongens een zachte en warme overnachting aan te bieden, het waren toch onze bevrijders.

Mijn moeder was akkoord, vader was nog in Duitland, en ik trok 's avonds naar Terlicht, bij het tentenkamp was er buiten een schildwacht niemand te zien maar een beetje lager gelegen was er een café en winkel bij Van Der Haegen (bij Zontjen) met volop lawaai en accordeonmuziek.

Onze ker, ik was tenslotte maar goed zeventien jaar en maar enkele woordjes Engels kennende, sloeg ik de deur open en een walm van zoete sigarettenrook, bier, zweet, gezang en muziek sloeg me in't gelaat.

Enigszins bedremmeld, murmde ik me door de dansende Tommies (met de plaatselijke schone) tot aan de toog waar er enkele Tommies zich tegoed deden aan het Belgisch (toen) fluitjesbier.

Wil joe sliep in 'n goed bed? Vroeg ik Onmiddellijk waren er vier a vijf man Okee, maar ik stak twee vingers op. Onlie toe!

De anderen waren zichtbaar niet happy, misschien had ik wel andere verwachtingen gewekt.

*Soldaat Charlie - Britse Royal Artillery - en
Jos De Cock*

*En ik met mijn twee Tommies van Terlicht naar de
Wolvenstraat (Wiesjweg).*

*De oudste heette Charlie, was ongeveer dertig jaar oud,
getrouwd en een of twee kinderen, hij zag er een treffelijke
brave huisvader uit. Charlie ging overal mee bij vrienden en
familie en werd overal goed ontvangen, onder andere bij de
familie Pontzele in de Beekstraat waar ze zeer kerkelijk
waren. Uit dankbaarheid voor de joviale ontvangst heeft hij
ze later een missaal geschonken.*

*Charlie was "driver" (bestuurder) van een zware gesloten
vrachtwagen volgestouwd met apparatuur en schermen. In
zijn commentaar en uitleg kwam veelvuldig het woord "ree-
dar" voor, het engels uitgesproken "radar". Dat was voor
mij een raadsel, wat wist ik veel van radar in die tijd? Ik had
het woord nog nooit gehoord.*

*Zijn company de Britse Royal Artillery is na enige tijd over-
geplaatst naar de omstreken van Antwerpen(1) om de vlie-
gende bommen neer te schieten. Maar als ze op rust waren*

*Mijn vriend Charlie was natuurlijk "driver" en bracht telkens
cornedbeef, chocolade en sigaretten (Players) mee. Ik heb
nog steeds een ongeopend blikje "Players" in mijn bezit!*

*De kameraad van Charlie was jonger en meer een fliereflui-
ter, hij sliep geregeld ergens anders.*

Ik ken zelfs zijn naam niet meer.

*Wij hebben nadien niets meer vernomen van Charlie, we
hebben zelfs geen adres, alleen weet ik dat zijn broer toen
kampioenbokser was in Engeland.*

*Toen ik fotograaf was in Haaltert heb ik van een Tommie
een klein filmapparaat Agfa gekocht voor 250 Fr. Er kon
maar twaalf meter film in, genoeg voor een goeie minuut
film, daarmee heb ik mijn eerste opnamen gemaakt van
onder andere "De Kermis te Kerksken" en "De Koers in
d'n Berg" en dat was de start van mijn film carrière!*

1ste British Airborne Division

Ze bleven komen, de Engelsen. Op woensdag 21 februari
1945 werden 550 Engelse parachutisten ingekwartierd in
Haaltert en in Kerksken. Met de bevolking hadden ze wei-
nig contact omdat ze in zalen werden ondergebracht. En
wellicht waren hun recente oorlogservaringen bij de Slag om
Arnhem niet van die aard om hen vrolijk te stemmen.

Te vermelden dat een parachute een bijzonder gegeerd arti-
kel was in die tijd. Immers van de zijde ervan maakte men
bloezen en kleedjes. Menige parachute vond dan ook zijn
weg naar de huiskamer, waar vrouwen er ondermeer sjaaltjes
van maakten die beschilderd en gekleurd werden. De solda-
tendekens werden met de nodige fantasie omgetoverd tot
een wintermantel voor dames of "pardesus" voor de man-
nen.

En op de schaarse radio's werd intussen allicht geluisterd
naar 'Sentimental Journey' van Les Brown, of naar de
Andrew Sisters die met hun hit 'Rum and Coca-Cola' de
wereld veroverden. Al waren Perry Como en Bing Crosby

*kwamen ze steeds terug naar Kerksken om er de avond en
een stuk van de nacht door te brengen (bij de girl-friends).*

(1)Waarom V-bommen op Antwerpen?

De eenheid van het RAC met haar geheime radarinstallaties werd vanuit Kerksken overgeplaatst naar de omgeving van Antwerpen.

Op 28 november 1944 kon eindelijk de haven van Antwerpen ingeschakeld worden bij de bevoorrading van de geallieerden. Meteen werd Antwerpen het doel van V-bommen.

Vanuit de haven van Antwerpen liep een belangrijke bevoorradingslijn naar de geallieerde strijdkrachten. De Duitsers hoopten met hun bombardementen die lijn door te knippen, wat uiteindelijk niet is gelukt.

De eerste V-bom in de Antwerpse agglomeratie viel op zaterdag 7 oktober 1944 in Brasschaat, de laatste op vrijdag 30 maart 1945 in Ranst. In die periode (175 dagen), vielen er maar liefst 5.960 vliegende bommen (4.248 V1's en 1.712 V2's) binnen de Antwerpse agglomeratie. Er waren in die periode slechts 12 dagen waarop geen bom viel. Dat is een gemiddelde van 34 bommen per dag! De tol van al die aanvallen was zwaar.

Doden 4.483 (731 bij de geallieerde strijdkrachten 3.752 bij de burgerbevolking)

Gewonden 7.266 (1.192 bij de geallieerde strijdkrachten 6.074 bij de burgerbevolking)

Onherstelbare huizen: 3.613; zwaar beschadigde huizen: 29.352; lichtbeschadigde huizen: 77.322.

Bij de inslag van de V2 in Ciné Rex, zaterdag 16 december 1944 om 15 u 20, kwamen uiteindelijk 567 mensen om het leven: 296 militairen en 271 burgers. Er vielen 291 gewonden. In de omgeving van Ciné Rex liepen maar liefst 130 huizen en andere gebouwen schade op.

toen al vedetten die van over “de plas” naar onze contreien waaiden.

The Royal Scots Fusiliers en Royal Fusiliers

Ze rommelden er duchtig op los, Duitsers en Geallieerden (Australiërs, Nieuw-Zeelanders, Zuid-Afrikanen en Britten) aan de frontlinies in Noord Afrika. Plaatsen als Tobruk, Al Alamein, Agedabia en Benghazi, waren in 1941 bepaald geen sprookjesnamen uit Duizend- en-Eén-Nacht. Desert Fox, woestijnvos, zoals de Duitse generaal Rommel in de geschiedenis bekend staat, vocht er een verbeten, maar verloren strijd tegen zijn opponent Monty, die het bevel voerde over het Afrikakorps. Ver van ons toenmalige bed. Of niet? Niet dus.

Een aantal geallieerde Desert Rats (‘woestijnratten’) zakten met hun legereenheid, het 8ste Britse Leger, op het einde van de oorlog naar Vlaanderen af. Ook naar Haaltert en Kerksken, waar ze werden ingekwartierd. Maar er was nog meer.

Desert Rats (“woestijnratten”) op rustverlof

Op donderdag 1 februari 1996 werd Hugh Dillon in de St Gregory's Church in Stratford upon Avon begraven. Hugh was toen 77. Hij trouwde op 2 januari 1947 met Elise De Schrijver uit Kerksken. Hugh arriveerde in de gemeente op 1 maart 1945, deelde er, samen met zijn vriend Dick een

kamer in de herberg bij Henri Boonen – Justine Roelandt. “Bij Mettekens Mien” dus, in de wijk Driehoek, burens van Elise.

Hugh vocht in Noord-Afrika, en in Italië. Samen met zijn kompanen, Dick, Allen Garuin en ‘Curly’ Fisher van de Royal Scots Fusiliers, kwam hij op rustverlof in Kerksken van 1 maart tot 14 april '45. Lang genoeg om er een verhaal na te laten, aan schoonbroer Jan Baeten.

Einde 1938 vertrok Hugh Dillon voor zijn legerdienst naar Birma. Hij maakte deel uit van de Royal Scots Fusiliers, een eenheid van de Brits-Indische Divisie, ondergebracht bij het 13de Leger. In 1940 werden zij toegevoegd aan de Western Desert Force (WDF), onder de leiding van de generaals Wavell en O'Connor. Onderbemand en slecht uitgerust was de WDF. Britse militairen waren immers veelal burgerjongetjes die dienst hadden genomen ‘omdat er nu eenmaal geen ander werk was’, aldus de officiële kroniekschrijvers. Tegenover een goed geoliede Duitse strijdmacht, bestaande uit soldaten die van hun prille jeugd af waren opgeleid om de grote Duitse droom waar te maken, werden de eerste confrontaties in de Libische woestijn dan ook bepaald geen meevaller.

Hoewel. In december 1940 lanceerden de Britten hun eerste woestijnoffensief en versloegen twee maanden later de Italiaanse strijdmacht : de eerste Britse overwinning te land in de tweede wereldoorlog. Hier kregen de Britten de naam Desert Rats (‘woestijnratten’). In de woestijnoorlog was toen nog geen sprake van Montgomery.

*“Woestijnrat” van het
eerste uur*

*Hugh Dillon, echtgenoot
van Elise De Schrijver*

Maar de geschiedenis ging verder. Op 14 februari 1941 landde het Afrikakorps van Rommel in Tripoli en verdrong het WDF. We noteren : de eerste slag om El Alamein. Volgens arabisten betekent de naam van dit plaatsje : twee werelden, (letterlijk “twee vlaggen”), namelijk de Afrikaanse wereld en deze van het Midden Oosten. Twee werelden : symbolischer kan het haast niet. Gelegen aan de Middellandse zee, op zo’n 100 km van Alexandrië, was deze regio het toneel van roemruchte veldslagen die bepalend zouden zijn voor de verdere wending van de oorlog.

Ook Hugh Dillon liet zich opmerken, vertelde Jan Baeten. Hij ging in de woestijn op zoek naar een verdwaalde tankwagen met drinkwater en redde aldus de compagnie. Bij de tweede slag om El Alamein trapte Hugh op een landmijn. Hij hoorde de klik van de ontsteking. De volgende stap betekende een gewisse dood. Roerloos bleef hij staan. Hij gaf zijn vrienden de opdracht om een kuil te graven naast hem. Met angst in de ogen sloeg hij het werk gade. Eens de kuil diep genoeg, maakten de delvers zich uit de voeten. Dillon dook in de kuil. Een ontploffing volgde. Hugh overleefde, maar was tijdelijk verblind en zwaar verbrand.

In augustus 1942 werd Montgomery onverwacht benoemd tot bevelhebber van het Achtste Leger in Noord-Afrika, als opvolger van generaal Auchinleck. Over de vele woestijnveldslagen zijn dikke boeken volgeschreven, voor ons verhaal volstaat te vermelden dat de Duitsers, na wisselende kansen, uiteindelijk het onderspit moesten delven.

In juli 1943 landden de geallieerden op Sicilië, ook Montgomery was op dat ogenblik nog altijd aanvoerder van het Achtste Leger. De rivaliteit tussen Montgomery en de Amerikaanse generaal Patton en hun beider wedloop om als eerste Messina (Sicilië) te bereiken, zou vele “woestijnratten” en vrienden van Hugh Dillon het leven kosten. Van de 980 mannen uit de Royal Scots Fusiliers bleven er maar enkele over. Onder hen : Dillon en ook zijn majoor, van wie hij later de ordonnans werd. Wat nog restte van de compagnie, werd versterkt door de Royal Fusiliers, de eenheid waartoe ook Georges Payne behoorde.

Op 30 december 1943 werd Montgomery teruggeroepen naar Groot-Brittannië vanwege de planning en voorberei-

ding voor Operatie Overlord, de geallieerde landingen in Normandië. Hij werd opgevolgd door Generaal Alexander.

Maar voor het Achtste Leger was de ellende nog niet voorbij. Monte Cassino(2) moest immers nog komen, het Italiaanse stadje, met de beroemde abdij, dat als één van de bruggenhoofden van de Duitse Gustavlinie gold. Ze spraken niet graag over die periode, Hugh Dillon en George Payne.

Als frontliner moest Dillon berichten overbrengen naar de gevechtsposten. Door zijn ervaring redde hij vele levens. Veelvuldig werd hij gedecoreerd. Voor Monte Cassino werd hij voorgesteld voor het “Victory Cross”, maar één van de officieren stak er een stokje voor. Dillon had de man immers een pak rammel gegeven tijdens een discussie over zinloze opdrachten. De eenheid dreigde met revolte. Wat bleef nazinderen zijn gemengde gevoelens over de aanpak.

Rokken met Schotten

Voor de soldaten , van het 8ste Britse Leger, die uit Italië kwamen werden verschillende zalen en bedrijfspanden in de Haaltert en Kerksken opgevorderd. Voor onze gemeente waren “het soepkot” (de parochiezaal), “Korlick”, “Kunst en Vermaak” (Molle Marie), de bedrijfspanden van Tas (“t zijdefabriek”), weverij August Baeyens (“kloetensgustje”), de logistieke steunpilaren in Kerksken.

Het hoofdkwartier van de Schotse eenheid lag in Haaltert, op ‘Den Bruul’. De veldkeuken werd ingericht in “De Volkskring of Patronage” (nu Groene Poorte)

De officierenmess was ondergebracht in de villa Palmyra van Benoit Baeten in de Stationsstraat te Haaltert.

Naarmate de dagen vorderden, trokken steeds meer soldaten bij burgers in, die hen met open armen ontvingen. Later werd inkwartiering zelfs verplicht.

Roger Van Den Driessche, (broer van Esther) had George Payne zien voetballen, op het voetbalplein in den Biest, hij was de keeper van de ploeg. George had zijn kwartier in zaal Korlick en Roger nodigde hem uit om bij de familie Van Den Driessche op de Kerkweg te logeren. Wat in dank werd aanvaard. Payne, geen Schot, maar uit Yorkshire, droeg wel een schotse muts maar geen kilt. Hij werd soldaat op zijn negentiende en bleef zes jaar in het leger. Hij was bij de Royal Fusiliers en vocht in Palestina, Sicilië en Italië; waarvoor hij veelvuldig werd gedecoreerd. Op 8 april 1945 vierde hij in Kerksken zijn vijfentwintigste verjaardag met het hele gezin Van Den Driessche.

De Schotse soldaten, droegen rokken. Een nog nooit gezien beeld waarover de mannelijke bevolking grapjes maakte, terwijl hun vrouwen en dochters het als een attractief element beschouwden. Schotten met rokken of vice versa, al naar gelang. Voor Vlaanderen een primeur en voor de kerk een blik van wantrouwen. Dat de heren bovendien doedelzak speelden, deed menig jong meisjeshart in die dagen van een heldenprentje dromen.

(2) Monte Cassino 1944

De abdij op de top van de berg Monte Cassino, gelegen tussen Napels en Rome, was een machtig symbool. Eeuwenlang stond het letterlijk op eenzame hoogte, een bolwerk van het christendom. Maar voor de velen die de furieuze gevechten tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt die op de berghellingen, betekent de berg iets compleet anders: menselijke opoffering en onvoorstelbare ontberingen. Monte Cassino was het belangrijkste onderdeel van de sterke Duitse defensieve positie in Zuid-Europa: de Gustavlinie. Zijn onneembare hoogte blokkeerde begin 1944 de geallieerde opmars naar Rome, na de geslaagde landing op Sicilië.

Hier hielden de Duitsers stand. Het rotsige, vaak steile terrein en de vreselijke weersomstandigheden zorgden ervoor dat zware wapens ineffectief waren: de meeste gevechten werden gevoerd middels bestormingen door de infanterie, ondersteund door artillerie. Het bloedbad, dat zo'n zes maanden zou duren en één van de ergste veldslagen van de Tweede Wereldoorlog zou worden, kostte ruim een kwart miljoen doden en gewonden.

En de doedelzak was voor de soldaten tevens het signaal voor hun activiteiten : een melodietje voor de post die gearriveerd was, een ander melodietje wanneer ze geacht werden te verzamelen en 's avonds een taptoe voor de nachtrust. Zo zag menig Kerkkenaar de doedelzakspeler op en af de steenweg paraderen.

Ze vulden hun tijd met voetballen, met marcheren en met rusten, de soldaten. En met oefeningen, uiteraard. Spectaculair waren de vlammenwerpers aan de Molenbeek. Kinderen, zowel als volwassenen, trokken massaal naar het spektakel om te zien hoe hele bosjes elms in een paar minuten werden afgebrand. Overigens waren de lege bussen van de vlammenwerpers zeer in trek: de resterende vloeistof werd bij de "schlamm" (kolenstof) gevoegd. Schlamm, dat letter-

Villa Palmyra werd gebouwd tijdens WO II door Benoit Baeten (ex. St Jozef kledingzaak Kattestraat Aalst). Aan het bijbehorend kapelletje OLV van de Vrede aan de Diepeweg, werd er tijdens de oorlogsperiode regelmatig gebeden voor de vrede.

Voorbidsters waren Julia De Roeck en Clementine Arijs.

De kalende meneer met bril, wit hemd en das (rechts op de foto) is de Hr B. Baeten.(x)

Voetbalploeg van de Royal Fusiliers; het A-team Palestina 1942. Staande derde links met zwarte trui; goalkeeper George Payne.

lijk ‘modder’ betekende, was een restant dat overbleef na het wassen van kolen. De kinderen zongen nog lang na de oorlog “Der is nog Schlamm bij Pië Vlam”. Overleven kende toen geen grenzen in vindingrijkheid.

Veldmaarschalk Montgomery op bezoek : maart 1945

Dat een deel van het 8ste Leger uit Italië overgebracht werd naar België, begin maart 1945 en verspreid over het hele land, mag niet zo verwonderlijk zijn. België was immers van strategisch belang voor de logistiek en de bevoorrading van de militaire acties in Duitsland. En gezien de onstabiele toestand in ons land: -de koningskwestie, de ontwapening van het verzet-, wilden de Britten liefst niet te veel risico's nemen.

“Op dit oogenblik blijft er geen enkel Duitsch soldaat meer op Belgischen bodem en ze zullen hier nooit meer terugkeren”: de slotzin van een artikel uit ‘Het Volk’ van 11 maart 1945, dat verslag uitbracht van het bezoek van maarschalk Montgomery op 9 maart 1945 aan Brussel. Na het schouwen van de troepen op de Grote Markt, het decoreren van officieren en soldaten en uiteraard ook hun bevelhebber kolonel Piron, dankte Monty de bevolking voor het warme onthaal dat de bevrijders te beurt was gevallen en besloot *“wij hopen allen dat de dag , waarop de oorlog in Europa een eind zal nemen nabij is en dat de volkeren van alle naties, verlost van het schrikbewind, zich weldra zullen bezig houden met hun eigen zaken”*.

Na de plechtigheid op de Grote Markt ontvangt Montgomery , -als opperbevelhebber van de Britse Legers

op het vasteland - Achille Van Acker Eerste Minister, Van Cauwelaert, voorzitter Kamer, Gillon voorzitter Senaat en Mundeleer Minister van Landsverdediging. (‘Le Soir’ van 12 maart 1945)

Monty met een scheve muts. Zo willen het de foto's.

In Ieper op 10 maart 1945, zat Monty in de stadsschouwburg ,een officierenconferentie voor van het 8ste Britse Leger.

De Gazet Van Aalst, editie 15 maart 1945, maakte melding van een aanstaand bezoek aan de denderstreek. “Maarschalk Montgomery is in de frontstreek overgegaan tot de uitreiking van eeretekens.”

Op vrijdag 16 maart 1945, na een ontbijt in het ‘Hof te Papegem’, dat als hoofdkwartier voor de denderstreek fungeerde, en een aansluitende stafvergadering, zette Monty zijn bezoek aan de troepen verder. Op het dorpsplein in Lede werd hij feestelijk ontvangen. De Hoogstraat in Lede, langs waar de jeep van Monty passeerde werd zelfs tijdelijk omgedoopt tot Montgomerylaan.

In de namiddag houdt de colonne even halt aan het station te Haaltert, waar hij werd toegejuicht door de leerlingen van de gemeentelijke jongensschool van Terjoden.

Officiële plechtigheden waren er noch in Haaltert, noch in Kerksken. Zelfs geen koffie bij burgemeester de Sadeleer, alhoewel Willy De Loose in zijn boek “Haaltert van 1830 tot 1976” daarover gewag maakte.

Uitgave fotostudio Marcel De Rijck.

*Prentkaart van Montgomery op het dorpsplein te Kerksken
(foto: Albert De Rijck - ontwerp kaart: Jos De Cock)*

In Kerksken werd halt gehouden aan de kerk, wat Albert De Rijck de gelegenheid gaf een uitgebreide historische fotoreportage te maken. Op de wijk Driehoek volgde een kort onderhoud met een paar officieren (fabriek van Kloetensgustje – nu Noens).

De soldaten zakten wel af naar de steenweg om de doortocht te zien. Zij die evenwel in de buurt waren ingekwartierd, gingen binnen om Montgomery toch niet te moeten groeten. Anderen verdwenen achter hoek en kant. Een harde kern onder de leiding van Hugh Dillon, keerde zich ostentatief met de rug naar de bevelhebber.

Een gelegheidsfoto, genomen door Albert De Ryck, werd door Jos De Cock omgevormd tot een prentkaart, die de Engelse soldaten naar hun heimat stuurden. In het fotoarchief van “meester” Albert Eeman vonden wij zo’n kaart waarop hij het volgende noteerde: *“Maarschalk Montgomery bezoekt het dorpsplein om aldaar gekantonneerde Engelse soldaten te ondervragen 16/3/45.*

De Schotten hadden er weinig belangstelling voor. Ze hadden immers nogal wat reserves tegen de figuur van Montgomery. Hun hart bleef immers trouw aan Generaal Alexander, de opperbevelhebber van het 8ste Leger in Italië

Het afscheid

Maar aan ieder liedje komt een afscheidsregel. In april 1945 was het zover. Op vrijdag de dertiende werd op “den Bruul” te Haaltert een groot afscheidsfeest georganiseerd. De jon-

gens en meisjes, vertederd met chocolademelk en gebak en nog een laatste rit op een tank of rupsvoertuig.

Er werd gedanst met in kiltrok getooide Schotten, begeleid door het weemoedig geluid van de doedelzakken. Een afscheidsfeest met veel muziek, dans en drank. Tot slot volgde een heus taptoe waarbij menig traantje weggepinkt werd bij de laatste handdruk of zoen.

De volgende dag was Kerksken aan de beurt. Op de binnenkoer van de gemeentelijke jongensschool werden volksspelen georganiseerd. Een veldkeuken met taart en drank. En een ongelooflijke belangstelling: de moeders waren er immers ook, bezorgd om het welzijn van hun dochters die wel eens te diep in de ogen van een Royal Schot mochten gekeken hebben.

Door de massale opkomst werd uitgeweken naar de Kerkweg (Slekkendries). Daar werd het feest voortgezet, begeleid door Schotse doedelzakspelers. En tot slot werd door Marcel De Rijck de grootste groepsfoto ooit (in Kerksken) genomen. (zie midden bladzijde).

De dag werd afgesloten met een feestelijke muziekparade door het dorp.

Zaterdagavond, 14 april 1945, vertrokken de “Royal Scots Fusiliers”, waartoe ook Hugh Dillon behoorde, richting Duitsland, waar ze tot het einde van de oorlog werden ingezet aan de Elbe. Elders vertelt de geschiedenis wat dit aan bloed en tranen heeft gekost. Ze bleven er als bezettingstroepen. Maar hun foto sierde nog lange tijd een Vlaamse

schouw. Vrouwenharten kloppen nu eenmaal sneller én verder dan het officiële pad van de geschiedenis.

De Royal Fusiliers, waar ondermeer Georges Payne deel van uitmaakt, vertrokken op maandag 16 april met verlof richting Engeland. Esther Van Den Driessche reed met het konvoi mee tot in Aalst.

Het vervolg lees je in het volgend nummer.

Joris De Kegel

*Uitgelaten jeugd op de rupswagen.
Zelfs burgemeester de Sadeleer maakte een rondrit door de gemeente in een rupsvoertuig.*

HAALTERT 1827 - KLOKKENHISTORIE

In een keurig bijgehouden register van de beraadslagingen van de Kerkfabriek bemerkten wij dat er in 1827 heel wat tijd werd besteed aan het 'klokkenprobleem'.

De toenmalige raad was samengesteld uit: Deservitor (pastoor) Joannes Van den Eynde, voorzitter; burgemeester Mathias de Ruddere; Bernard Schouppe; Francis Van den Storme; Pieter Van den Berghe; Adriaen Lodewijk Van den Steene en de geheimschrijver (secretaris) Dominicus de Sadeleer. Zij vergaderden elke 1ste zondag van de maand, na de hoogmis, in de pastorie.

In de vergadering van april 1827 besliste de raad het batig saldo van het voorbije jaar, 1064 fr te besteden aan het gieten van één of twee nieuwe klokken omdat *"de kerk onvoorzien is van groote klokken en dat het noodzakelyk is van de ingezetenen der afgelegene wyken dezer gemeente tot het bywoonen van den Godsdienst daarin te voorzien."*

De oude kleine klokken zouden hergoten worden en vervangen worden door een klok van 700 pond en een exemplaar van 900 pond.

Omdat het huidige budget ontoereikend was stelde de pastoor voor *"eene kollekte aan de huizen der ingezetenen dezer gemeente"* te houden.

Voor de uitvoering van het project deed men beroep op een Frans klokkengieter uit de Vogezes, James Bastin. Deze vakman zou enkele dagen logeren bij Bernard Van Landuyt, herbergier te Haaltert.

Tijdens een volgende bijeenkomst werd een voorstel van de pastoor aanvaard om twee van de vijf zilveren kelken uit de kerkschat te verkopen om het *'klokkenfonds'* te spijsen. De waarde ervan werd geschat op 145 fr. Hij staafde zijn voorstel want *'voor het uitoefenen van den Godsdienst waren er maer dry kelken benooidigd'*.

Nu drong de noodzakelijkheid zich ook op om bekwame klokkenluiders aan te stellen *'om te vermeiden de schade die zoude voortkomen uit het onregelmatig luiden van menigvuldige en verschillende personen die de vereischte kunde van luiden niet hebben'*. Terzelfder tijd werd ook hun salaris en de nauwkeurige omschrijving van hun taak vastgesteld.

Met ingang van 1 augustus 1827 kregen drie Haaltenaren, Jozef Callebaut, Bernardus en Albinus Bogaert hun aanstelling als klokkenluiders.

Zij moesten luiden op de feestdagen, op feesten, op *'victoriën'* en voor het *'Te Deum'* voor Z.M. de Koning en zijn familie *'zonder vergelding'*.

Voor het luiden bij overlijden, begravingen en uitvaarten ontvingen zij een vergoeding die betaald werd door de opdrachtgevers van:

eerste klasse: guldens 2. 83 ct
tweede klasse: 2. 19
derde klasse: 1. 80
vierde klasse: 1. 03
vijfde klasse: 0. 59
laatste klasse: gratis

De *'klasse'* werd vastgesteld volgens het begin uur van de misviering en het aantal *'Heren'* die de dienst verzorgden.

Ook de koster, een supplementaire *'luiders'*, kreeg zijn instructies. Hij moest luiden op zon- en feestdagen en op de werkdagen voor het aankondigen van de goddelijke diensten. 's Morgens bij het openen van de kerk drie maal *'klippen'* met de grote klok en daarna 5 à 6 minuten luiden met de kleine klok, in de zomer om 5 uur en in de winter om 6 uur. Om 11u30 met de kleine klok 5 à 6 minuten luiden en nadien driemaal met de grote klok *'klippen'*.

In de Vasten werd de zelfde regeling aangehouden *'geelykelyk 's avonds'*, met de kleine klok 5 à 6 minuten lang luiden, in de zomer om 9 uur en in de winter om 8 uur, en dan opnieuw met de grote klok drie maal *'klippen'*. Telkens diende bij het *'klippen eenen stilstand van eenen minuut tusschen elke klip zijn'*.

Op zon- en feestdagen had hij wel een zware klus: *'hij zal een uur vóór de vroegmesse een half kwartier lang met de groote klok luiden. Een half uur voor dezelfde messe zal hij een half kwartier lang met de twee klokken luiden en daernaer met de groote klok alleen klippen tot de messe begint'*.

Het zelfde ritueel gebeurde vóór de hoogmis. De catechismusles werd aangekondigd door luiden en *'klippen'* met de kleine klok.

Voor de vespers diende er met twee klokken geluid te worden.

Bij overlijden en de uitvaart kon het klokkenspel 6 à 7 minuten duren.

Feesten en *'victoriën'* werden aangekondigd met de grote klok op volgende wijze: *"den avond vóór het feest een half kwartier lang. Op de dag zelf zal de groote klok luiden, te weten: 's morgens om 6 uren, 's middags en 's avonds om 7 uren telkens een half kwartier lang. Indien er een Te Deum wordt gezongen zal de groote klok blijven luiden de duur van de plechtigheid."*

De secretaris voegde er nog aan toe: *"als de kerkmeeesters zullen goedvinden van boven op den toren te doen luiden zullen zij dit zonder vergelding moeten doen."*

De kerkmeesters die de omhalingen voor de nieuwe klokken organiseerden kregen niet het verwachtte resultaat. Pastoor en kerkfabriek waren allesbehalve tevreden. Zij noteerden: "...dat er dusdanige personen waren die in de bekostiging der groote klok niet willen geven hebben en ook andere die volgens hun fortuin niet gegeven hebben..."

Zij lieten dit niet onberoerd en volgende beslissingen werden op papier gezet: "gezien de verdeelingstaat tusschen de inwoners van de bekostiging der groote klok berekent op hun aandeel van den hoofdelijke plaatselijke belasting van 1827, als mede den lijst van degene die geweigerd hebben in de bekostiging dier klok iets te geven, heeft bemerkt dat er vele personen zijn die maar ten deele hun aandeel gegeven hebben, daarom:

- 1-zal de kleine klok gratis luiden voor alle inwoners van haeltert
- 2-zullen de twee klokken gezamenlijk luiden voor diegenen die hun aandeel volledig betaald hebben
- 3-zal voor de inwoners die voor de groote klok niet betaald hebben niet geluid hebben, tenzij zij de nodige fondsen betalen.

Velen waren waarschijnlijk verveeld met het feit, dat de pastoor een lijst aanbracht in het kerkportaal, met diegenen erop vermeld, die niet bijgedragen hadden volgens hun inkomen en status!

Enkele decennia later kreeg pastoor Verschelden problemen met de klokkenluiders. Aangezien zijn vermaningen vruchteloos bleven kregen de vier luiders Judocus Muylaert, zijn zoon Benedictus, Jan Baptist Van den Storme en Karel Lodewijk Ruysinck hun ontslag.

Eén dag later, op 10 juni 1850 stelt hij vier nieuwe klokkenluiders aan: Romanus Van Assche, Karel Volckaert, Donaat Van Londersele en Franciscus Tas. Hij stelt tevens een nieuw reglement op:

1-De avond voor de vier hoogdagen en voor de Eerste Communie zal de grote klok 12 minuten luiden.

2-Bij het uitgaan en inkomen der cruysprocessie zal de grote klok 5 à 6 minuten luiden.

3-Alle drie de klokken luiden bij het buitenkomen met het Allerheiligste bij de processie.

4-Bij het zingen van het Te Deum zal de grote klok geluid worden

5-Op alle zon- en feestdagen en afgestelde heiligdagen zullen twee klokken geluid worden, een half uur voor de vroegmesse, hoogmesse en 7 minuten voor de vespers.

6-Voor de uitvaarten 1ste klasse moeten twee klokken drie kwartier geluid worden; voor 2de klasse een half uur; voor de 3de klasse 20 min.; voor de 4de klasse 8 minuten en voor de 5de klasse 5 min.

Wie' van den armen' begraven wordt zal de grote klok voor een manspersoon luiden en de kleine klok voor een vrouwpersoon.

Het salaris was afhankelijk van de 'klasse' van begraving en varieerde van 8 fr. tot 1fr. 90 ct.

Willy De Loose

Bron: KAH, Beraadslagingen Kerkraad, 1826-1872

Naar aanleiding van de onthulling van het kunstwerk 'De seizoenarbeider' in het najaar in Heldergem wil de Heemkundige kring een tentoonstelling opzetten rond het thema 'Seizoenarbeid'.

Wie helpt met foto's, gereedschap, anekdotes e.a.

Info

Roger De Troyer 053/62 24 69

William Minnaert 053/62 18 16

GEMEENTE HAELTERT
— 1909 —
GROOT FESTIVAL

VOOR
HARMONIEËN & FANFAREN

OP ZONDAG 6 JUNI 1909

gegeven door het Gemeentebestuur met de medewerking der plaatselijke Fanfaren "De Jonge Kunstminnaars"

WAAR IS DE TIJD ?

In het begin van de 20ste eeuw gonsde het in Haaltert van muzikale activiteiten. Van de drie fanfares (De liberale 'De Vrede'; de Daensistische 'Vereenigde Vrienden' en de katholieke 'De Jonge Kunstminnaars') overleefde alleen de katholieke maatschappij. Was dat niet van het goede te veel? Sinds 1985 moet Haaltert het stellen zonder muziekmaatschappij!

Zondag 09 september 1877 organiseerde de fanfare onder voorzittersschap van Constant de Sadeleer, een eerste muziekfestival. Zeven muziekmaatschappijen verzorgden de festiviteiten. Wij lezen: *'Talrijke vreemdelingen waren in Haaltert, bijna uyt al de gemeenten van 't land van Aelst toegekomen. Men kon de tyd niet noemen dat men zulke aengename feest had bygewoond'*.

In 1895 waren nog twee fanfares actief, de katholieke en de daensistische. De katholieke organiseerde op kermis donderdag een wandelconcert in het centrum. De muzikanten werden gevolgd door burgemeester, schepenen, gemeenteraadsleden en *'al de deftige lieden'*. De daensistische fanfare speelde op de Bruul, waar er een meeting was *'in een danskot'* waar o.a. advocaat De Backer uit Denderhoutem het woord voerde.

Op zondag 06 juni 1909 vierden 'De Jonge Kunstminnaars', onder voorzitterschap van dokter Lodewijk Van Londersele, hun 25-jarig bestaan met een groot opgevat muziekfestival voor harmonieën en fanfares. Van de 21 aangeschreven maatschappijen kwamen er elf naar Haaltert. Er werd gespeeld op twee kiosken, één op de Hoogstraat en één op het Dorp.

Hierna de uitnodiging:

Mijnheeren,

Wij hebben de eer UED. te berichten dat een Festival voor Harmonie- en Fanfarenmaatschappijen door het Gemeentebestuur alhier zal ingericht worden met de medewerking der plaatselijke Fanfare 'De Jonge Kunstminnaars' op Zondag 6 juni 1909.

Er zullen ter dier gelegenheid schoone premiën bij loting te winnen zijn; alsook een schoon eremetaal zal aan iedere deelmakende maatschappij geschonken worden. Hiernevens zal men er den uitstekenden voorwaarden kunnen van lezen.

Het zoude ons hoogst aangenaam zijn, Uwe geachte Maatschappij dit Feest met hare tegenwoordigheid te zien vereeren. Alle gemak om dit Feest bij te wonen bestaat in deze gemeente: de treinen aankomende tusschen 2 en 3 uren 's middags ter statiën Eede en Haaltert. Desnoods zullen er bij het Bestuur der IJzerenwegen, pogingen aangewend worden, om directe treinen uit Sottegem en Denderleeuw vertrekkende te Haaltert te doen stil houden om aan de deelmakende maatschappijen de gelegenheid te verschaffen met deze huiswaarts te kunnen keeren.

Wij koesteren de hoop, Mijnheeren, dat Gij ons met uwe aangename bijtreding en komst zult vereeren en bieden Ued. intusschen de verzekering onzer bijzondere hoogachting.

De deelnemers ontfingen eveneens het reglement van de wedstrijd.

Art. 1- De maatschappijen worden verzocht hunne bijtredingen voor 26 april aanstaande te doen kennen aan den Secretaris van het Feestcomiteit.

Art. 2- Iedere maatschappij moet tenminste 25 spelende leden tellen, en moet twee muziekstukken uitvoeren, welke zij met hare bijtreding moeten kenbaar maken.

Art. 3- De beurt en plaats van optreding en uitvoering zullen bij loting aangeduid worden. Acht dagen voor het Festival zal elke deelnemende Maatschappij er den uitslag van en een afzonderlijk programma ontvangen.

Art. 4- Elke maatschappij, om deel te nemen aan de premiën, zal in den Stoet moeten deelnemen welken zal gevormd worden, om 3 ure namiddag stipt na het aankomen van de treins van 2 ure en 3 ure. De plaats van bijeenkomst voor het vormen van den Stoet zal door het afzonderlijk programma bekend gemaakt worden.

Art. 5- De deelnemende Maatschappijen hoeven zich niet te bekommeren om de schrijversrechten, verschuldigd voor de uitvoerende stukken. Het Feestcomiteit zal zich verstaan met de maatschappijen der schrijvers en uitgevers van de muziek.

Art. 6- Er zullen premiën te winnen zijn door de Maatschappijen vreemd aan de gemeente in evenredigheid van 25 fr. per deelnemende Societeit, deze laatste af te

loten; daarenboven zal een schoon eermetaal aan deze geschonken worden.

Art. 7- Alle geschillen welke zich bij onverwachts zouden kunnen voordoen, zullen door de Feestcommissie onwederroepelijk beslist worden.

Vastgesteld door het Feestcomiteit te Haeltert, den 22 Februari 1909.

*De Geheimschrijver, Ed. Scheerlinck
De Ere-Voorzitter, Em. de Sadeleer
De Voorzitter, L. Van Londersele*

Willy De Loose

DE ZAAK DAENS ZIN IN LEVENSECHTE GESCHIEDENIS?

Vrijdag 25 maart om 21 uur is daarvoor een geschikt moment. Daar staat **Prof. Frans-Jos Verdoodt** borg voor. Deze prominente historicus maakte een diepgaande studie over “**De zaak Daens**”. Reeds jaren lang wordt hij algemeen erkend als de grote specialist in deze bladzijde uit ons eigen verleden. Hij brengt dit op een beknopte maar boeiende manier in het Jeugdheem.

Met een borstbeeld in Ede en vorig jaar een viering van Adv. De Backer, de nauwe medestander van Priester Daens in Denderhoutem moet dit onderwerp een breed publiek aanspreken. In “De zaak Daens” komt de figuur van Priester Daens met haar koppig idealisme, ontdaan van alle romantiek, weer tot leven.

Davidfonds-Haaltert, Heemkundige Kring en Davidfonds Kerksken-Heldergem nodigden Prof. Frans-Jos Verdoodt uit voor een geschiedkundige toelichting over een streekeigen boegbeeld van sociale ontvoogding op vrijdag **25 maart om 21 uur** in het Jeugdheem.

Toegang: € 4

Van harte welkom!

TWEE SPOORWEGRAMPEN HAALERT-TERJODEN

Bij de aanleg van het spoorweganet na 1830 telde men 175 km spoorlijn. Stelselmatig werd het uitgebreid en volgden trajecten die stad en dorp met elkaar verbonden. Rond 1830 beschikte men in België al over een paar honderdduizend kilometer spoor, toen reeds het dichtste spoorweganet van de ons omringende landen. De dorpen waar het spoor doortrok, genoten van een belangrijke economische ontwikkeling dank zij het 'snelle' vervoer en daarbij kon de bevolking zich sneller verplaatsen. Zo profiteerde Haaltert eveneens van 'den a vapeur' in het laatste kwart van de negentiende eeuw. Maar de vreugde en welvaart werden af en toe verstoord door rampzalige gebeurtenissen, waardoor het enthousiasme voor de stoomtrein een flinke dreun kreeg. Men kon niet altijd verhinderen dat zich ongevallen voordeden en dit bracht 'de trein' dan in diskrediet.

Honderd vijftig jaar geleden bleef Haaltert evenmin gespaard van een ernstig treinongeval op zijn grondgebied. Enkele dagen vóór Nieuwjaar van 1880 werd de gemeente opgeschrikt door een hevige treinbotsing, die veroorzaakt werd door een speciale trein, die elke zaterdag om 5u31 in Zottegem vertrok. Onderweg stopte hij in Herzele, Burst en Haaltert om reizigers op te nemen die naar de markt te Aalst gingen. Volgens de voorziene uurregeling moest deze trein om 6u in het station te Haaltert aankomen, maar die dag had hij een kwartier vertraging. Bij het binnen rijden van het station hoorden 'buitenlieden, die op den steenweg waren, de lokomotief buitengewoon schuifelen', wat er op wees dat er iets niet in orde was. Bij het remmen gleed het treinstel nog een honderdtal meter voorbij het stationsgebouw en botste op de trein komende van Denderleeuw. Dit was reeds het zevende spoorwegongeval in één jaar. In de donkere morgen kwamen spoorwegbedienden en arbeiders, evenals toegesnelde burens naar de plaats van de ramp om hulp te bieden. De stationschef trachtte enige orde te scheppen tijdens de reddingswerken en stuurde de reizigers, die normaal zouden opstappen te Haaltert, te voet naar Aalst 'alwaar die schrikkelijke tijding aanstonds werd verspreid, en den grootsten oploop en schrik veroorzaakte'. Het nieuws bracht niet alleen verslagenheid onder de bevolking, maar nog diezelfde dag daagden 'ramptoristen' op en ook 'daags nadien is een groote menigte de plaats der ramp gaan bezichtigen'.

Na de eerste vaststellingen vielen er gelukkig geen doden te betreuren, wel enkele zwaar gekwetsten die men de eerste zorgen toediende. *De Saedeleer, landbouwer en kloefkapper te Burst, één zijner benen is af boven de knoetsels en 't andere gekwetst. Ferdinand Verstrickt en Rosalie Dumont zijn berecht en Irma De Clercq heeft hare*

biecht gesproken. Dinsdag was hunne staat zeer voldoende. Een groot aantal gekneusde en licht gekwetste zijn naar Aalst gekomen. Onder deze was August Smet, koopman in boter van Sottegem; op de Botermarkt heeft een bloedspu-

Spoorwegongeluk te Terjoden

*Wat hoort men in Haaltert die schone streek
Ja 't zijn toch wrede malbeuren
Waar dat er enen mens zijn leven bij liet
't Is wreed 't geen er daar komt te gebeuren.
Vermorzeld, verpletterd, zo lag daar het lijk
't Is wreed om het te zeggen, het was vreselijk;
Men vond daar dien man in een vreselijke staat
Men kon hem niet redden, het was te laat.*

*Het was al zes uren en donker op straat
Een wagen kwam aangereiden,
Maar reeds kwam de trein en met een vrees'lijke vaart
De ramp kon niet worden vermeden.
Maar de trein was daar met geknars en gezucht
De man sprong vooruit met d'handen in de lucht
Maar het was te laat, het kon niet meer zijn
De man werd vermorzeld onder de trein.*

*Daarna vol droefheid met gesnik en geweën
Zag men hem naar het kerkhof dragen
Menige mens pinkt een traan van geweën
Als de arme man werd begraven.
Wij bieden u aan en geven voor uw loon
Dat gij wordt vereerd met een heldenkroon
Ja voor uwe daad die gij hebt daar verricht
Met de handen omhoog kweet gij daar uw plicht.*

wing hem overvallen. Een zekere Provoost van Ressegem, kon maar tot aan den Meiboom geraken, hij scheen zinloos, vandaar werd hij geleid naar de Nazarethstraat in d'herberg Dry haringen, waar de vrouw van zijne streek is. De man heeft zich aanstonds te bed geleid en is 's avonds van zijne H.Rechten bediend. Men zegt dat er ne landbouwer van Aaigem ook ievers te bed ligt, van zijne kwetsuren; verders hebben een twintigtal reizigers meer of min zware kneuzingen bekomen.'

Het openbaar vervoer zou steeds hogere tol eisen met een stijgend aantal slachtoffers. De technologische ontwikkeling en de maatregelen voor meer veiligheid konden aan de toestand nog maar weinig verhelpen. In alle hoeken van het land gebeurde wel eens een treinongeval.

Tachtig jaar geleden sloeg het noodlot opnieuw toe aan de overweg in Terjoden. Begin januari 1925 keerden paardenslachter Alfons Moereels en zijn knecht Van Caelenbergh terug uit Ninove waar zij een paard gekocht hadden. Toen zij aan de spoorweg kwamen, ter hoogte van de Ninovestraat, kwam de bareelwachter hen tegemoet gelopen en trachtte zelfs het gespan, een paardenbox, opzij te rukken. Onverwacht werden zij aangereiden door een trein die uit de richting Denderleeuw kwam. De bareelwachter, een zekere Van Drogenbroek, en de twee ingespannen paarden, werden opslag gedood. De paardenkoper en zijn knecht liepen slechts lichte kwetsuren op.

Deze gebeurtenis was onmiddellijk het gegeven voor een lied. Het was de taak van de liedjeszanger ongevalen, moor-

den en andere sensationele voorvallen via liedjesteksten te verspreiden. Veelal gebeurde dit de zondag aan de kerk na de missen.

Julien De Vuyst

HERINNERINGEN HELDERGEM 1939

...

Foto klas Zuster Benone

1ste rij zittend: Roger De Pelsemaeker, Roger Latte, Robert Van Snick en Frans Haesaert

2de rij zittend: Irma Lauwereys, Marie Louise Pevernagie, Rosa Van den Driessche, Odette De Cock, Emilienne De Rijck, Georgette Schandevijl, Germaine De Saedeleer

3de rij: Albert Van Herreweghen, Gustaaf Strickx, Rachel Verbeke, Rogette Lievens, Lea D'Hondt, Rachel Verbeke, Georgette D'Hoker, Mariette Van Canter, Suzanne Haesaert, Lilianne De Turck

4de rij: Ghislain Beerens, Herman Hendsrickx, Alfons Blondeel, Hector De Troyer, Cesar De Cock, Jan Impens, Alfons Andries, Pierre Van den Dooren, Willy D'Haeseleer, Laurent Matthijs, Oscar Haegeman

5de rij: Frans Heyman, Petrus Scheerlinck, Robert De Troyer, Arthur Van Liedekerke, Emiel Vijverman, Emiel Van Liedekerke, Michel De Troyer, Maurice De Koker, Pierre D'Hondt en Zuster Benone

(Foto Rosa Van den Driessche)

VLASMIS HAALERT

De bijzonderste en meest volkse devotie in de vorige eeuwen was de verering van de H. Laurentius. Deze heilige werd aanroepen (de derde zondag van mei en op 10 augustus) enerzijds tegen *'den brand'*, een gevreesde ziekte bij de vlasteelt en anderzijds tegen huiduitslag bij mensen.

De aanbidding van de H. Laurentius is zeer oud. In 1500 was er reeds een altaar aan hem gewijd in de parochiekerk. Zijn naamfeest (10 augustus) werd waarschijnlijk met luister gevierd. In de kerkrekening van 1160 lezen wij: *'betaeldt op S. Laureys daegh aen costen van trommelslaeghers ende tamboer'*.(1)

In 1688 bestelde de pastoor bij Jan van Cleef (leerling van Kaspar de Craeyer) het schilderij van de H. Laurentius, dat nog in de huidige parochiekerk hangt.

De volkstoeloop was enorm. In 1828 verleende Paus Leo XII een volledige aflaat op het feest van de Heilige Laurentius. De litanie werd destijds gedrukt op 4000 exemplaren.

In 1837 nam de kerkraad enkele maatregelen om de offergang optimaal te laten verlopen.(2) De ganse dag en de volgende dagen werd er gezegend met de relikwieën van de heilige. Er werden zeven schalen gebruikt en *'op de Vlasmisse ter eere van den H. Laurentius in den maend van Mey moet er alle keeren met 7 schalen rondgegaan worden, te weten:*

- 1- Eén in het choor alleen.
- 2- Eén in den pand van O.L.Vrouw en deze moet ook gaan op de hoogzael
- 3- Eén in den middenpand der kerke van aen de klokzelen tot aen de lykdeur, dit is gansch het portael.
- 4- Eén in den pand van den H. Laurentius.
- 5- Eén op het kerkhof naer den zuiderkant te beginnen van aen de deur van het sakristy tot aen de lykdeuren, en van aen de lykdeur tot aen het hekken van 't kerkhof, doch altyd te blyven binnen het kerkhof en langs de sakristydeur wederom te keeren.
- 6- Eén op het kerkhof naer den voorkant, te beginnen van aen de deur van het sakristy tot aen de lykdeur en van aen de lykdeur tot aen het hekken van het kerkhof, doch altyd te blyven binnen het kerkhof, om langs de sakristydeur wederom te keeren.
- 7- Eén buyten op de straet, rondom het kerkhof, te beginnen van aen het gat des kerkhof langs de zuyden van de sakristy om van daer rond te gaen en langs den westen, noorden en oosten en om langs het selve gat der kerkhof

wederom op het kerkhof te komen, deze mag geenszins op het kerkhof gaen, maer deze mael op de straet."

Met dergelijke organisatie mogen wij wel besluiten dat er telkens een grote massa aanwezig was. Na de eerste wereldoorlog, met het verdwijnen van de vlascultuur in onze regio, bleven ook de bedevaarders weg en de *'vlasmis-begankenis'* verdween.

Het vlas dat gekweekt werd voor de weefnijverheid, werd voornamelijk in kleine hoeveelheden geteeld, wat wijst op een bebouwing voor familiaal gebruik. In 1769 werden 80 dagwand vlas gekweekt. Uit landbouwtellingen weten wij dat de vlasteelt in 1846 45 ha bedroeg, in 1886: 25 ha, in 1880: 24 ha en in 1895 slechts 7 ha. In 1838 werd door notaris Willem Breckpot te Haaltert een verkoop geacteerd van *'Vlas op struik'*. Landbouwer en grondeigenaar Henry Van den Steen uit Haaltert verkocht twee percelen vlas geteeld op de Melkkouter aan Albertus Blanken uit Nieuwerkerken voor de prijs van 200 fr. De koper was gebonden te betalen in *'gankbare zilvergeldspeciën'*. (3)

Vanaf 1954 organiseerde pastoor Buckens, ter vervanging van het eeuwenoude vlasmis, de zondag na 10 mei een begankenis met processie ter ere van de H. Algdegonde, aangeropen tegen kankerkwalen. Vlasmis werd *'herboren'*, zij het dan met minder luister.

Willy De Loo se

Bronnen:

- (1): J.De Brouwer: Parochiale Geschiedenis Haaltert, p. 94, Aalst 1956
- (2): KA Haaltert, bundel 'Beraadslagingen Kerkraad'
- (3): RAR, akten Notaris Willem Breckpot, Inv. Nr 360, bundel nr.6, akte nr 871

Lidmaatschap nog niet hernieuwd?

Doe het vandaag !

439 - 5083061-63

HK HAALTERT

